

22 Servicehunde
Hjælp til veteraner med PTSD

28 CIS-enheden
Flere bliver faglærte

31 11-timersreglen
Få styr på dine rettigheder

fagligt forsvar

NRI-beredskab:

**Stort pres på
pårørende
- men også flere
timer til træning
i det grønne**

8

I Indhold

4 Siden sidst

8 Er der skilsmisser eller opsigelser i luften?

NRI-beredskabet har lagt pres på soldaternes pårørende.

12 Flere timer i det grønne

Soldater i NRI har fået mere tid til uddannelse.

18 Nye uniformer til Forsvaret

Nyt uniformssystem skal erstatte M/11.

s.22

s.28

20 Baderum renoveret efter flere år med klager

Soldaterne ved Kalbyris-anlægget har ventet fire år.

21 Arbejdsmiljø: Hvad gør HKKF?

Alt for mange sager om dårligt arbejdsmiljø i Forsvaret.

22 Servicehund har halveret Ricos medicinforbrug

Nyt projekt undersøger effekterne af servicehunde.

s.12

s.8

25 En hverdag med PTSD

Hvordan håndterer man sygdommen?

26 Diplomati, der reddede os fra atomkrig

Vi ser tilbage på den kolde krig.

28 Flere faglærte hos CIS

Øget digitalisering sætter skub i CIS-enheden.

30 Få hjælp til din arbejdsskade

Hvad skal du selv gøre, og hvem kan hjælpe dig?

31 Det Faglige Hjørne

Bliv klogere på 11-timersreglen.

32 Slagmarken

fagligt forsvar

Udgiver: Hærens Konstabel- og Korporalforening
Forbundet: 33 93 65 22

A-kasse og bogholderi: 86 82 61 88

Ansvarshavende redaktør: Tom Block, forbundsformand

Journalistisk redaktør: Tea Petersen

Forsidefoto: Soldaterne ved 2/1/GHR på øvelse ved Antvorskov

Kaserne øvelsesterræn i marts 2022. Fotograf: Sanne Vils Axelsen.

Design og produktion: OTW A/S

Redaktionen er afsluttet: 19. april 2022

Næste nummer: Udkommer mellem 6. og 9. september 2022

Meld flytning: HKKF, Borgergade 101A, 8600 Silkeborg, tlf. 86 82 61 88

Bortset fra lederen er de enkelte artikler og kommentarer i bladet ikke nødvendigvis udtryk for HKKF's officielle holdninger.

“Mission Letland” lægger pres på hjemmefronten

Et halvfylt glas med vand bliver ikke mere fyldt af, at vi drikker af det. Det giver sig selv. Tager du en tår, så er der mindre tilbage. Det samme er tilfældet med Hæren, når vi sender 800 mand til Letland. Vi kommer simpelthen til at mangle folk herhjemme.

I udgangspunktet er det selvfølgelig fint, at vores folk skal af sted. Det er det, vi er trænet til. Men det giver altså nogle store udfordringer, når man i forvejen flere steder kun har fyldt strukturen op med 85 procent. Vi mangler konstant 10 til 15 procent soldater i Hæren. Og det betyder, at folk i forvejen knokler, for at få enderne til at mødes derude.

Nu skal vi så undvære endnu flere soldater herhjemme. Det vil få konsekvenser – både for den enkelte soldat, for kvaliteten i de opgaver, der skal løses, og for Danmarks sikkerhed.

Er svaret så, at man ikke længere kan sende soldaterne ud? Nej, selvfølgelig ikke. Men man har i alt for mange år skåret, sparet og forringet forholdene for de danske soldater – og nu vil man så have fuld valuta for pengene. Sådan hænger verden bare ikke sammen.

Vi har massive problemer med fastholdelse i Forsvaret. Vores folk stikker simpelthen af – væk fra alt for lav løn, usunde arbejdsforhold og alt for stort

arbejdspres. Vi slider vores soldater op, inden vi for alvor får taget dem i brug til dét, de er trænet til.

800 mand i Letland frem til udgangen af 2023 betyder højst sandsynligt, at vi skal sende folk af sted i tre hold. Det er vores frygt, at man bliver nødt til at udsende de samme folk flere gange. Og det er uholdbart inden for sådan en kort periode. Det gør det svært for dem at opretholde et velfungerende familieliv – og soldaternes relationer er allerede under pres, som vores folk i NRI-beredskabet også pointerer her i bladet.

Derfor er det altafgørende, at man fra politisk hold får sat skub i arbejdet med driften af Forsvaret. Helt konkret skal vi have fyldt strukturerne op. Lad os tilbyde alle de, som ønsker at fortsætte efter værnepligten, en plads i HRU – og lad os med det samme se på løn, arbejdsvilkår og uddannelsesmuligheder. Tides op – vi kan ikke vente længere. Vi er som land nødt til at sætte hurtige, konkrete initiativer i gang, der kan styrke fastholdelsen af vores erfarne soldater og sikre, at der er penge til at bemande vores strukturer med 100 procent.

Samtidigt bliver vi nødt til at se på vores ambitioner. De skal simpelthen matche vores ressourcer. Det er en kliche at

sige, at man ikke kan blæse og have mel i munden samtidigt – men altså, det kan man ikke. Og selv om vores soldater er trænede, seriøse og omstillingsparate, så er de ikke overmennesker. De har også begrænsninger – og de har også brug for at gå på arbejde uden at gå i stykker.

*Tom Block
Forbundsformand*

SIDEN SIDST

➔ Vidste du...

at de danske IKK'ere maksimalt må køre 1.800 kilometer over en treårig periode - svarende til 1,6 kilometer om dagen?

Det skyldes økonomi og vedligeholdelse af kampkøretøjerne.

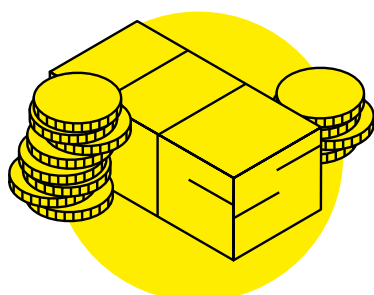
Foto: Irina Markwardt

MASKINER OG MANDSKAB PÅ ØVELSE I TYSKLAND

Tung og Svær Transport drog i slutningen af marts måned på deres tredje store udenlandstur på bare otte måneder. Denne gang skulle de til Grafenwöhrs militære øvelsesterræn i Tyskland med 14 IKK'ere på ladet.

HKKF's bestyrelsesmedlem

Henrik Holm var en af chaufførerne bag rattet under transporten af de 32 tons tunge kampkøretøjer, der grundet tysk lovgivning kun må transporteres om natten. Han og fotograf Irina Markwardt tog en række fine fotos, da IKK'erne kørte sydpå.

Forsvaret må punge ud

50.000 kroner. Det er så stor en kompensation, som et medlem af HKKF nu har fået udbetalt.

Forsvaret har sendt Military Training Teams (MTT) til Ukraine siden efteråret 2018. Her blev de to første hold underlagt

et ulovligt udgangsforbud i aften- og natte-timerne. Derfor har HKKF sammen med de øvrige berørte organisationer ført en sag på området, og det har nu resulteret i en kompensation og en bøde til Forsvaret.

Større milliardbeløb til Forsvaret

Bedre løn og arbejdsforhold til soldaterne – samt mere ammunition, udrustning og reservedele på lager. Det er nogle af de punkter, som har stået på HKKF's ønskeliste i mange år. Nogle ønsker kan forhåbentligt blive en realitet, eftersom et politisk flertal har besluttet, at der skal afsættes et større milliardbeløb til Forsvaret.

Beløbet lyder på 3,5 milliarder kroner årligt til Forsvaret i 2022 og 2023. Milliardbeløbet sker som en reaktion på situationen i Ukraine, som truer den europæiske sikkerhed. Det har fået politikerne til at få øjnene op for, at Forsvaret kræver flere penge, hvis det skal være velfungerende.

”Vi holder løbende møder med de politiske partier, hvor vi forklarer, hvordan vi mener, pengene bør prioriteres,” siger HKKF's forbundsformand, Tom Block, og fortsætter:

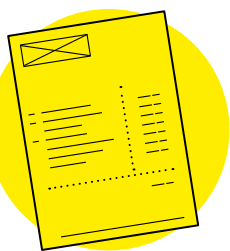
”Pengene giver mulighed for, at vi virkelig kan sætte skub i tingene og få skabt

en god og attraktiv arbejdsplads for vores soldater. Jeg vil blive overrasket, hvis der ikke kommer nogle af vores ønsker med”.

Ud over det større milliardbeløb, vil politikerne hæve Danmarks forsvarsbudget til de gyldne to procent af BNP inden udgangen af 2033. Det svarer til, at forsvarsbudgettet vil stige til 52,5 milliarder kroner – i stedet for de 29,8 milliarder kroner, som beløbet vil være på i 2023.

➔ Fakta

En meningsmåling, som analyseinstituttet Wilke har foretaget for Jyllands-Posten, viser, at 61 procent af danskerne er enige i, at forsvarsudgifterne i Danmark skal hæves til to procent af BNP. Tidligere mente kun omkring 40 procent af danskerne, at forsvarsbudgettet skulle hæves.

Forkert lønplacering: Et generelt problem i Forsvaret

Mange soldater oplever at blive forkert lønplaceret i deres stillinger i Forsvaret. Det gjaldt også for HKKF-medlem Bruno Theilgaard Jensen, der i 2019 skiftede stilling og pludselig ikke længere fik løn som faglært. HKKF har taget sagen op, og Bruno Theilgaard Jensen får nu udbetalt den rette løn – med bagudvirkende kraft. Men det har taget flere år at nå i mål:

”Det er bekymrende, at der skal være så mange diskussioner, og det skal tage så lang tid at sikre soldaterne det, de har krav på, når man i stedet burde tænke på fastholdelse og honorering af soldaterne,” siger faglig konsulent Michael T. Jensen fra HKKF og understreger, at det godt kan betale sig at kaste et kritisk blik på sin lønseddel og tjekke op på sin lønplacering.

Foto: Forsvarsministeriet

Salling Group er kåret som Årets Veteranvirksomhed

I april måned uddelte forsvarsminister Morten Bødskov prisen ”Årets Veteranvirksomhed” for tredje gang. Prisen gik til Salling Group, som gennem flere år har gjort en stor indsats for at få veteraner i arbejde og hjælpe dem med at oversætte deres militære erfaringer og kompetencer til civile kompetencer med henblik på videre arbejde.

”For os er det naturligt at række ud til det samfund, vi er en del af. Veteranerne har ydet en kæmpe indsats for Danmark, og vi er stolte af at få lov at give noget tilbage til dem og samtidig få gavn af deres erfaringer og kompetencer,” udtalte CEO Per Bank fra Salling Group, da han fik overrakt prisen.

Fakta

De seneste tal fra Danmarks Statistik (2019) viser, at ud af 32.962 veteraner (udsendt mellem 1992-2018) er 89 procent i arbejde.

Foto: Falck

Danmarks bidrag til Ukraine

Efter Rusland invaderede Ukraine den 24. februar 2022, har man i Danmark forsøgt at hjælpe Ukraine på en række områder. Danmark har blandt andet sendt panserværnsvåben, sikkerhedsudrustning, førstehjælpsudstyr og et mobilhospital afsted for at understøtte de ukrainske enheder. Også private

virksomheder og organisationer har hjulpet til – eksempelvis har Falck doneret 30 ambulancer til Ukraine og nabolandene Polen og Moldova. De blev kørt til Polen i begyndelsen af marts ført af 60 frivillige brandmænd, ambulance- og assistanceredere. I Polen blev de overdraget til de lokale beredskaber.

Benyt dit PlusKort, og spar penge på alt det, du alligevel køber

– se alle rabatterne på pluskort.dk

PlusBil.

Trænger bilen til nye dæk, olieskift eller andet? Så kør forbi et af de mange dæk- og autoværksteder, der ligger i hele landet.

10%

PlusBriller.

Benyt alle Synoptiks gode tilbud, og få 5% PlusKort rabat oveni. På ikke nedsatte varer får du 20% på normalprisen.

5-20%

PlusCharterrejse.

Oplev et hav af rejsemål og hoteller med Apollo. Book f.eks. familiehoteller, sportshoteller og voksenhoteller.

3-5%

PlusSport.

Shop alt indenfor sneakers og styles, sportstøj, sportssko og tilbehør hos adidas med rabat.

15-30%

PlusBrændstof.

Med et Pluskort Shell Card kan du spare penge, når du tanker hos både Shell, Q8 og F24. Kortet er helt gratis at bestille.

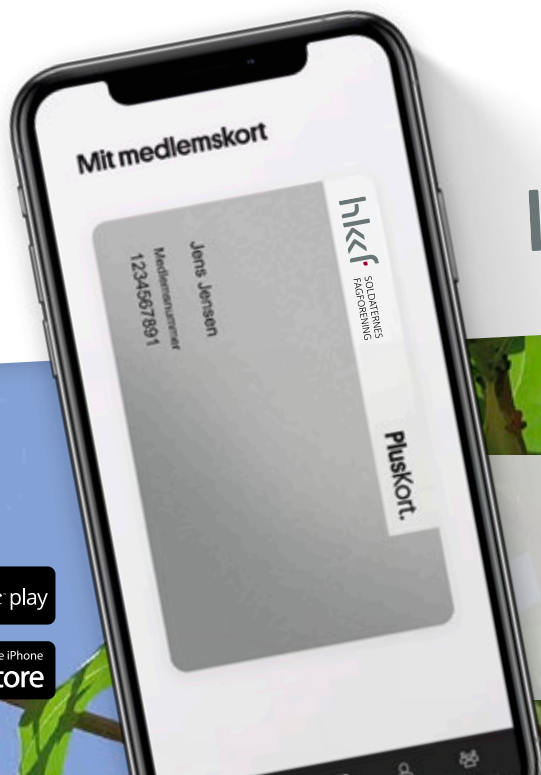
20-25 øre/l

PlusHostel.

Danhostel tilbyder landsdækkende overnatninger for familier og grupper - tæt på natur, kultur og attraktioner.

10%

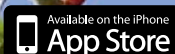

hkkf. SOLDATERNES FAGFORENING

PlusKort.

Scan QR-koden og få dit PlusKort på mobilen med det samme.

Der tages forbehold for trykfejl og ændrede rabattalere. Læs vilkår og betingelser for rabattalere på pluskort.dk

ER DER SKILSMISSER ELLER OPSIGELSER I LUFTEN?

Foto: Sanna Vilis Axelsen

Ligesom Ashia er en del af beredskabet, så er hendes mand og børn det også.

SIMON RASMUSSEN, OKS-1.

➔ Ny udvikling

Fagligt Forsvar talte med de tre soldater i slutningen af marts. På daværende tidspunkt var der ingen udsigt til en udsendelse. Efterfølgende har NATO anmodet Danmark om at udsende kampbataljonen til Letland. Den 2. og 3. maj blev omkring 750 soldater således sendt til Letland fra lufthavnene i Roskilde og Karup.

➔ Disclaimer

Af praktiske og sikkerhedsmæssige hensyn har vi valgt at lade nogle af soldaterne optræde med kun dele af deres navn.

Uvisheden om, hvorvidt den danske kampbataljon skulle udsendes eller ej, har i høj grad påvirket soldaternes pårørende. Fagligt Forsvar har talt med tre soldater om den første tid i beredskabet, hvor der var flere spørgsmål end svar.

Af Marie Nissen.

Hovdan forbereder man sine pårørende på, at man måske skal udsendes, når man intet selv ved?

Det har været noget af det hårdeste for de soldater, der er en del af Forsvarets skærpede beredskab. De har aldrig vidst, om de pludselig skulle afsted, og den uvished er soldaterne trænet i, men det er deres pårørende ikke.

Det har hele tiden været planen, at soldaterne hos 1. Panserinfanteribataljon ved Gardehusarregimentet skulle indgå i NATO-beredskabet. Men da krigen i Ukraine brød ud, gik det pludselig stærkt. Det blev politisk besluttet at samle alle soldater og alt materiel ved Antvorskov Kaserne, og klargøringen gav soldaterne lange arbejdsdage.

Uden hjemmel blev der langt oppe i hierarkiet kaldt force majeure, hvilket betød, at en række regler om arbejdsmiljø og ferie blev brudt. Forløbet har efterladt soldaterne med en stor usikkerhed omkring situationen, og en fornemmelse af, at der har manglet en klar plan for, hvad soldaterne egentlig skulle og hvornår.

”Det har været svært at forberede sine pårørende på det. Jeg har en kæreste, jeg ikke var sammen med, da jeg var udsendt. Det er derfor meget nyt for hende. Hvordan skal hun forholde sig til det, hvad skal hun tænke om det hele, og de spørgsmål hun har, dem kan jeg ikke rigtig svare på,” siger Brammer, der er korporal hos 1. Panserinfanteribataljon ved Gardehusarregimentet.

Det var særlig svært i

Foto: Sanne Vilis Axelsen

begyndelsen, hvor mediernes bevågenhed var stor.

”Hendes familie henvender sig til hende, fordi de har hørt noget i medierne, og så spørger de, om det er mig, der skal afsted nu. Hun må så vente på, at jeg får tid til at svare på hendes beskeder eller opkald. Det gør, at fokus derhjemme kommer til at være på det her,” siger han.

Anderledes end regulær udsendelse

Simon Rasmussen er fungerende fællestillidsrepræsentant for konstabelgruppen i bataljonen. Han forklarer, at mange af soldaterne oplever et pres hjemmefra i forhold til uvisheden, samtidig med at de også oplever et større pres på arbejdet. Det er en anden type situation, end hvis soldaterne stod over for en almindelig udsendelse.

”Hvis det er en regulær udsendelse, man træner op imod, så ved folk derhjemme, at tit og ofte kommer der et varsel for udsendelsen. De ved, at der ligger en opgave forude, og der kommer til at være lange dage og meget tid væk hjemmefra, men når man så er hjemme, så kan man også være til stede,” siger Simon Rasmussen.

Ashia har som kontorhjælper haft lange dage med omskoling til køretøjer, sidste vilje, foredrag og individuelle sager med personel.

Den mentale forberedelse har været den store forskel fra en regulær udsendelse, forklarer Ashia, der har været i systemet i siden 2004. Hun arbejder nu som kontorhjælper. Normalt kan man lave noget med sin familie inden en udsendelse og forberede dem godt. Det har manglet denne gang.

”Reelt er vi mødt på arbejde uden at vide, om vi kommer hjem,” siger Ashia og uddyber:

”Hvis vi om fem dage skal stå nede på Køge Havn, så er det ikke sådan, at vi får to dage til at køre hjem og pakke en taske. Jeg har små børn, de ved jo ikke noget. Jeg kan ikke gå hjem og sige, at jeg måske ikke kommer hjem. Det vil kun skabe en masse frustrationer i deres hoveder”.

Soldaterne forklarer, at situationen var sværest at håndtere i begyndelsen, men i den efterfølgende tid har de savnet noget mere langsigtet information om deres situation.

”Ligesom Ashia er en del af beredskabet, så er hendes mand og børn det også. Det er ikke fair efterhånden, at der ikke kommer noget ud om det,” siger Simon Rasmussen.

Svært at holde ferie

Tiden i beredskabet har for mange soldater været præget af frustrationer. Både over manglende informationer, og så har soldaternes arbejdsmæssige vilkår været under pres. HKKF har tidligere beskrevet, at visse regler for ferie og arbejdsmiljø er blevet brudt i kølvandet på, at beredskabet blev forhøjet.

Særligt spørgsmålet vedrørende ferier har haft konsekvenser for soldaternes familier. I en tid efter corona, hvor soldaterne også har arbejdet meget, har der i høj grad været behov for at kunne koble af sammen med familien.

”Vi tør ikke rigtig bestille en ferie eller et weekendophold. Jeg kan måske få refunderet min del, men hvad med resten af min familie? Alt efter hvor lang tid der går, så bliver frustrationerne kun større,” siger Ashia og uddyber:

”Vi kan godt tage vores *game-face* på, fordi det er vi opdraget og uddannet til, men hvis der står nogle og river alt for meget i os i længden, så stopper vi også med det. Så tror jeg, at der er nogle, der siger, at så gider de ikke mere”.

Brammer havde vinterferie i

uge 7, men da beredskabet blev skærpet, blev ferien aflyst.

”Jeg fik at vide, at jeg kunne få min del af ferien refunderet, men min kæreste kunne bare tage afsted alligevel. Så skulle hun tage afsted fire dage efter, at hun fik at vide, at jeg kunne blive udsendt, samtidig med at jeg havde arbejdsdage til midnat,” siger Brammer.

Det vil ikke være et problem at aflyse en ferie og kun få noget refunderet, hvis nu man tjente 35.000 om måneden, forklarer Simon Rasmussen, men:

”Det er penge soldaterne har brugt af deres sølle månedsløn på at købe en ferie til dem selv og deres kærester. Det kan være en ret stor del af deres budget. Fuck refunderingen, de skal bare have lov til at tage på den ferie og få ro i hovedet. Det kunne have givet dem så meget, at de kunne få lov at holde den ferie,” siger han.

Soldaterne forklarer, at de kunne få hele beløbet refunderet, hvis de var gift med en under 18. Men hvor mange er det, spørger de?

Da det største arbejdspress havde lagt sig, kunne soldaterne få lov til at afspadsere og holde noget ferie. Inden de forlod kasernen, fik

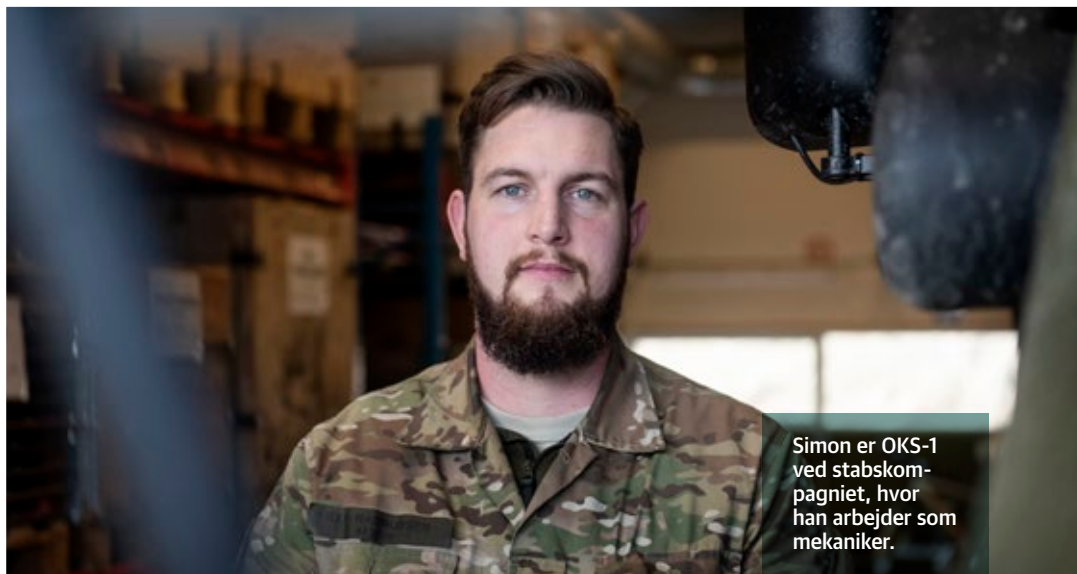
Om NRI

Siden årsskiftet har soldater fra 1. Brigade herunder Gardehusarregimentets 1. Panserinfanteribataljon indgået i NATO-beredskabet NRI – nu kaldet NFP (NATO's Forsvarsplaner).

Formålet med beredskabet er at bidrage til opretholdelsen af en troværdig NATO-afskrækkelse.

Som konsekvens af krigen i Ukraine, valgte den danske regering i begyndelsen af februar at øge beredskabet fra 30 dage til 1-5 dage. Det betyder, at soldaterne skal kunne rykke ud på maksimalt fem dage.

NRI består af 30 kampbataljoner, 30 større skibe og 30 eskadriller kampfly, som konstant er på maksimalt 30 dages beredskab. Den danske kampbataljon består af omkring 800 soldater med hovedstyrken fra Gardehusarregimentet.

Simon er OKS-1 ved stabskompaniet, hvor han arbejder som mekaniker.

Når vi er på arbejde, så er det ramme alvor, og vi kan glemme alt om vores ferie og så videre. Men når vi skal betales for at være på kald i vores afspadsring, så vil de ikke rigtig.

ASHIA, KONTORHJÆLPER.

Foto: Sanne Vilis Axelsen

de dog at vide, at de skulle være klar ved telefonen, hvis der skete en udvikling i Ukraine. Ifølge Simon Rasmussen var det dog kun ”nøglepersonel”, der ville få et tilkaldetillæg.

”Når vi er på arbejde, så er det ramme alvor, og vi kan glemme alt om vores ferie og så videre. Men når vi skal betales for at være på kald i vores afspadsring, så vil de ikke rigtig,” siger Ashia.

Episoden efterlader soldaterne med en følelse af, at beredskabet ikke er så vigtigt, når der kommer penge i spil.

Arrangement for pårørende

For Brammer er situationen svær at håndtere, fordi han ikke ved, hvordan han kan få afløb for sine frustrationer.

”Jeg kan ikke få det her på arbejdet, fordi man hele tiden skal opretholde en høj hage og være klar og omstillingsparat. Men jeg kan heller ikke gå hjem og få afløb for min frustration dér, fordi der skal jeg være ham, der holder fanen højt,” siger han.

Han frygter, at det i sidste ende påvirker det produkt, som han og kollegaerne skal levere.

”Os, der er på jorden, er jo i princippet på en lang uddannelse. Og det er klart, at skal man uddanne sig og få et højt niveau, så skal man være motiveret for det. Motivationen begynder hjemme, og hvis man oplever splid og mistro fra familien, så tager man det med på arbejde. Derfor har man måske ikke det gåpåmod, man skal have, og man er ikke indstillet på at skulle lære mest muligt,” siger han.

Normalt inden en udsendelse holder kasernen et heldagsarrangement for pårørende, hvor de kan komme og møde soldaternes grupper. Her kan de også tale med folk fra Veterancentret, og de kan se bataljons – eller regimentschefen i øjnene, mens de fortæller de

pårørende, hvad soldaterne skal ud at lave det næste lange stykke tid. Der er normalt en rigtig stor gennemsigthed forud en udsendelse, forklarer soldaterne. Det har der bare ikke været her.

Et sådan arrangement i begyndelsen af forløbet kunne have hjulpet familierne med deres frustrationer.

Tab på familiefronten

Simon Rasmussen var i begyndelsen en del af beredskabet, men har valgt at blive pillet af igen.

”Jeg er lige blevet far, og jeg har valgt at sige, at det er det, der betyder noget for mig. Jeg har ikke lyst til at sige til min kæreste, at det skal hun tage sig af i et halvt til et helt år afhængigt af, hvor lang tid jeg er væk,” siger han og fortsætter:

”Hvis Rusland rykker tættere på, og hele verden ramler, så er jeg stadig i Forsvaret, men når det er en diffus ting, så er det min familie, der betyder mere for mig. Det har været en svær beslutning, for så er der to hænder mindre til at løfte opgaven”.

Ashia kan også sagtens sætte sig i de pårørendes sted. Hvis det var hendes mand, der var i beredskabet, ville hun også være træt af uvisheden. Hun håber bare ikke, at der kommer til at være for mange tab på familiefronten.

”Jeg er med på, at vi er i beredskab, og det er sådan, det er. Vi bliver ikke belønnet for at være så omstillingsparate, vi er bare loyale. Sker der noget, så tager vi afsted, men den pris, vi betaler, skal man ikke være blind overfor,” siger hun og bliver suppleret af Simon Rasmussen:

”Ja, det er så det næste spørgsmål. Hvis der ikke er opsigelser i luften, er der så skilsmisser i luften? Det vil være en sørgelig tendens, hvis det går så hårdt ud over folk, at familien ikke hænger sammen”.

Beredskabet har givet os mere tid og råderum til at uddanne os

VOGNKOMMANDØR PÅ PIRANHA 5.

BEREDSKABET HAR BETYDET FLERE TIMER I DET GRØNNE

Soldaterne ved 2/I/GHR er en del af det skærpede beredskab. Kom med 1. deling på øvelse, der for dem er en almindelig hverdag, hvor de dygtiggør sig i det, de kan.

➔ Disclaimer

Af praktiske og sikkerhedsmæssige hensyn har vi valgt at lade nogle af soldaterne optræde med kun dele af deres navn eller jobfunktion.

Af Marie Nissen.

Fire slørede Piranhaer holder på stribe og får et velfortjent hvil. Det samme gør soldaterne. På en dag som i dag beviser Forsvarets multi-terræn-sløring (MTS) sit værd. Med uniformerne går soldaterne næsten i et med den tørre danske forårsnatur.

Middagssolen står højt på himlen, der er helt blå på nær et par tynde, sporadiske skyer. Den varmer godt på soldaterne, mens de fleste bruger pausen på at få noget næring i kroppen, inden de skal i gang igen.

Soldaterne fra Gardehusarregimentets 2. mekaniseret infanterikompani har været ude i terrænet ved Antvorskov Kaserne siden 07:45.

”Men det er okay, når vejret er, som det er,” lyder det fra en konstabel.

Det er 1. deling fra kompagniet, som Fagligt Forsvar møder ude i terrænet. De er en del af 1. panserinfanteribataljon, som indgår i det danske bidrag til NATO Readiness Initiative (NRI), der i begyndelsen af februar fik skærpet beredskabet til maksimalt fem dage.

På trods af udfordringer med overarbejde og inddraget ferie, som beredskabet har medført, er der også noget, der for soldaterne ➔

er, som det plejer. Nemlig undervisningen i det grønne.

Fagligt Forsvar var i slutningen af marts med delingen på øvelse, og på det tidspunkt havde NATO endnu ikke anmodet Danmark om at udsende en kampbataljon til Letland. Det er derfor tiden før anmodningen, som soldaterne i det kommende forholder sig til.

Mere tid til uddannelse

Da beredskabet blev aktiveret, blev soldaternes arbejdsdage længere, men soldaterne mærker ikke den store forskel nu.

”Det var et større arbejdspress i begyndelsen, men vi træner uanset hvad. Vi blev certificeret sidste år, så vi har klargjort en masse ting,” siger Falk, der er PMV-kører. Hun fortsætter:

”Det er altid lidt ustabil, når vi ikke havde forventet, at det blev aktiveret. Men det har været en god træning i, hvor hurtigt vi kan være klar”.

Vi prøver ledelsesmæssigt at spille med åbne kort, og jeg fortæller dem, hvad jeg ved omkring situationen.

SIMON, DELINGSFØRER.

Personligt er hun helt afklaret med den uvisse situation, at hun ikke kender tidshorizonten, og om en udsendelse ligger for døren. Det er en af vognkommandørerne enig i. Han mener, at beredskabet har været en læring, uanset om soldaterne skal afsted eller ej.

”For os er det en helt almindelig hverdag, hvor vi dygtiggør os i det, vi kan. Beredskabet har givet os mere tid og råderum til at uddanne os,” siger han.

Han fortæller, at soldaterne som en del af beredskabet har været på to øvelser. Det er ifølge ham rigtig godt for en enhed, at man får den træning sammen.

Da klokken slår 12:45 er pausen slut. Med befaling fra kompagnichefen fatter soldaterne deres grej og gør klar til øvelsen ”opsiddet storm”.

Indsigt på fjenden

Der er helt stille. Fugle flyver roligt rundt og

Foto: Sanne Vils Axelsen

Delingsfører Simon briefer soldaterne, inden de skal i gang igen.

Soldaterne øver sig i kampsituationer, hvor de bliver beskudt fra lukket terræn.

Foto: Samne Vils Axelsen

synger, og man kan høre vinden hvisle i de tørre grene. På nuværende tidspunkt skulle man ikke tro, at det er et aktivt militært øvelsesterræn, men de dybe panserspor vidner om noget andet.

Dagens øvelse "opsiddet storm" skal træne soldaterne i, hvordan de skal reagere, når de bliver beskudt. Momenterne går i position inde i skovbrynet, så de har udsigt til piranhaerne, der vil komme fra det åbne.

Efter noget tid begynder en svag motorlyd at rumle i horisonten. Lyden overdøves af nogle knald og efterfølgende råb, der viser sig at komme fra en gruppe værnepligtige fra HESK, der øver i samme område. Da de holder inde, begynder fuglene at synge igen.

Pludselig kommer der nogle brag, der får de værnepligtiges skud til at blegne. De høje knald giver ekko i hele området, og på en lige række kommer de 32 tons tunge køretøjer til syne. Soldaterne har erkendt fjenden og besvarer ilden.

Soldaterne fra 1. deling skal forsøge at blive i det pansrede køretøj så længe som muligt, mens de nærmer sig fjenden. Med høj fart styrer køretøjerne mod skovbrynet for at presse fjenden tilbage ind i skoven. Da de holder stille, lægger den tørre støv fra jorden sig som et røgslør om soldaterne, der stormer ud af køretøjerne mod skoven.

Soldaterne falder ned i skoven, og de høje brag fra Piranhaernes 12,7 millimeter tunge maskingevær bliver erstattet af LMG-skytterne.

En af soldaterne har fået indsigt på en infanterist.

Soldaterne noterer, hvad de kan gøre bedre til næste gang.

Foto: Samne Vils Axelsen

"Kan du se ham deroppe?" råber han til kollegaen ved siden af.

Skudsalverne fortsætter mod fjenden, der er blevet presset langt tilbage.

Ros fra chefen

Efter øvelsen er der samling med kaptajn Dennis Bjørklund Christiansen, der er kompagnichef.

De fleste soldater har smidt hjelmen, så de kan få luft til hovedet. I hænderne har de deres notesbøger, så de kan skrive feedback ned.

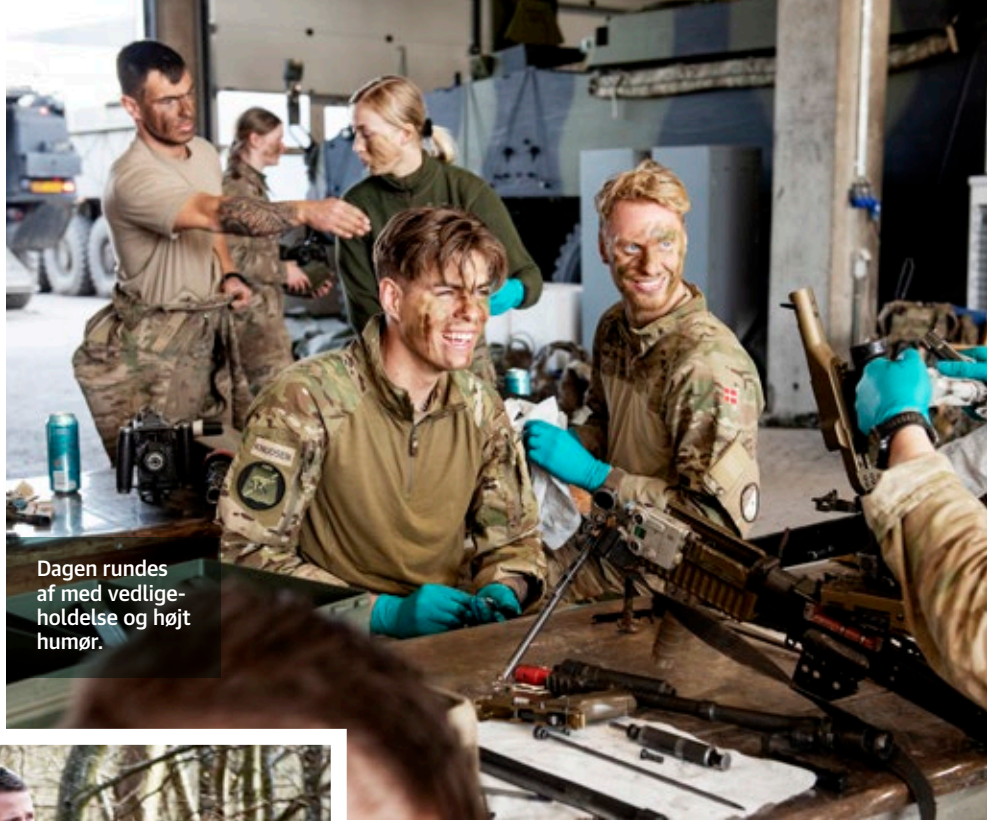
"Det ser okay ud," siger kaptajnen til soldaterne. "Det var ikke helt skidt".

Han roser delingen for hurtigt at komme væk fra det åbne terræn og ned i skovkanten. Soldaterne

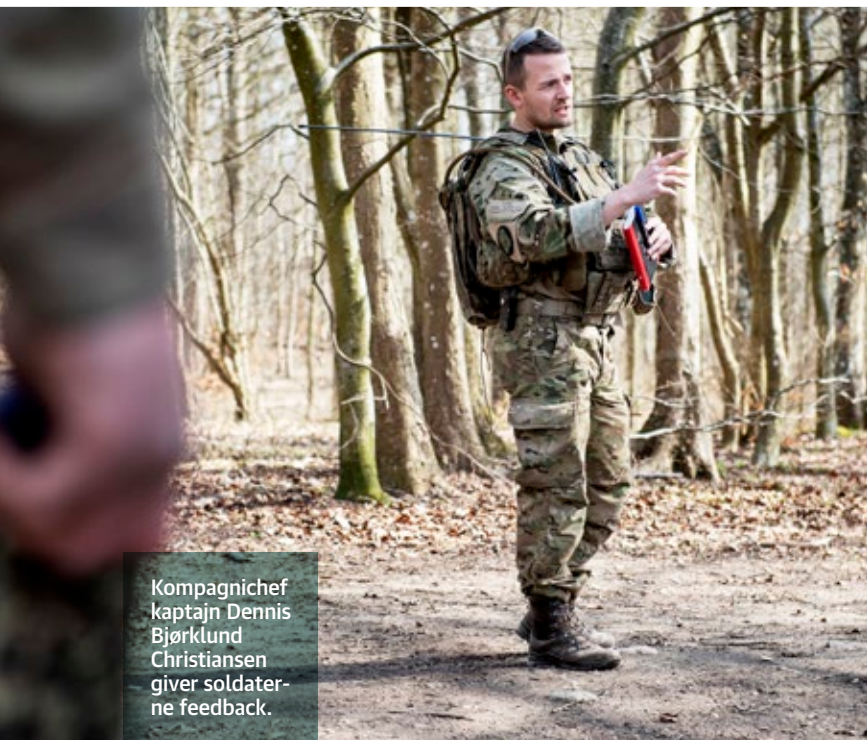
Det var et større arbejdspress i begyndelsen, men vi træner uanset hvad

FALK, PMV-KØRER.

Dagen rundes af med vedligeholdelse og højt humør.

Foto: Sanne Vilis Axelsen

Kompagnichef kaptajn Dennis Bjørklund Christiansen giver soldaterne feedback.

Foto: Sanne Vilis Axelsen

vælger nogle gode steder at gå i stilling, og de kommer hurtigt med i kampen og får presset fjenden tilbage.

Med både fastholde- og forbedrepunkter på blokken, er soldaterne klar til at gentage øvelsen. På 10 minutter skal soldaterne greje op og gøre køretøjerne klar til en tur mere.

Ingen dumme spørgsmål

Med på øvelsen er Simon, der er delingsfører for 1. deling. Han har været i Forsvaret længe og har to udsendelser bag sig, men hos Gardehusarregimentet er han ”ny i butikken”.

Da Fagligt Forsvar taler med ham, har han været

ansat i en lille måned. Han er derfor blevet kastet ud i rollen som fører for nogle soldater, der er i skærpet beredskab. Og det stiller nogle krav.

”Soldaterne følger med i nyhederne, og hvad der sker i Ukraine. Vi prøver ledelsesmæssigt at spille med åbne kort, og jeg fortæller dem, hvad jeg ved omkring situationen. Jeg gør meget ud af, at der er ingen dumme spørgsmål,” siger han og fortsætter:

”Men trods situationen i Ukraine og det forhøjede beredskab, så fortsætter verden. Soldaterne træner som normalt, selvom timerne i det grønne har været flere,” siger Simon.

Han forklarer, at soldaterne er positive og motiverede. Men for ham er det også vigtigt, at soldaternes dage er så tæt på normale som muligt, så hverdagen kan hænge sammen med familierne derhjemme.

Klar til en ny dag

Som alle andre dage i det grønne, slutter dagen af med vedligeholdelse. Én efter én triller Piranhaerne ind foran garagen, og ud hopper soldaterne. Delingsfører Simon giver en kort melding, inden soldaterne fyrer op for en soundboks, der blæser musik langt væk fra garagens rå vægge.

Med fælles hjælp bliver køretøjer og magasiner tømte for ammunition, og alle våben bliver båret ud, adskilt og rengjort. Opgavefordelingen virker indøvet og effektiv.

Ifølge soldaterne har det været en god dag. Øvelsen gik godt, og dagene med sløring i skærmen er grunden til, at mange er i Forsvaret. Dagens sidste tur i Piranha går til vaskeanlægget. De sidste spor af felten skal vaskes af, så køretøjerne kan stå skarpt til dagen efter. Til endnu en dag i det grønne.

Forsikring

**GREJ
FREAK
.DK**

Tilbuddet
gælder
til og med
31.8.2022

**Køb en bilforsikring nu
og få et gavekort på 1.000 kr.
til Grejfreak med i købet**
Så kører det!

tjm-forsikring.dk/bil-grejfreak

Sammenhold
betaler sig

Nye uniformer på vej til Forsvaret

Danmark har sammen med tre andre lande underskrevet en kontrakt på et nyt, fælles nordisk uniformssystem. Systemet skal på sigt erstatte den nuværende uniform M/11.

Af Marie Nissen.

Soldaterne får et rigtig godt uniformssystem, hvor komfort og kvalitet har fået et løft. Det nye system er klart forbedret på alle områder.

MAJOR KASPER RIIS,
CHEF FOR KAPACITETSCENTER UDRUSTNING HOS FMI

Danmark, Sverige, Norge og Finland er gået sammen om at anskaffe et nyt nordisk kampuniformssystem leveret af den norske virksomhed Oskar Pedersen A/S. Kontrakten har en samlet værdi på mere end 425 millioner euro over syv år.

Her ses både den lette og svære kampuniform i neutrale farver. Uniformerne bliver leveret i hvert lands eget sløringsmønster.

Foto: Forsvarsgalleriet

Det er snart slut med Forsvarets nuværende uniform M/11. Beslutningen om et nyt uniformssystem har været seks år undervejs, men nu er der underskrevet en kontrakt om et nyt, fælles nordisk uniformssystem – Nordic Combat Uniform (NCU).

”Soldaterne får et rigtig godt uniformssystem, hvor komfort og kvalitet har fået et løft. Det nye system er klart forbedret på alle områder,” siger major Kasper Riis, chef for Kapacitetscenter Udrustning hos Forsvarsministeriets Materiel- og Indkøbsstyrelse (FMI).

Den nuværende uniform M/11 er bygget på et gammelt design, hvor snittet stammer fra 1970’erne. Uniformen er blevet moderniseret undervejs, men i grove træk er det den samme.

”Udviklingen omkring det nye system har givet mulighed for at få noget, der designmæssigt passer bedre til soldater i dag,” siger Kasper Riis.

Uniformerne bliver et system

Det nye uniformssystem er designet – som navnet antyder – som et system. Det betyder, at alle lag og dele er designet og testet sammen i alle slags klima.

Uniformssystemet indeholder en række nye detaljer, som

forbedrer både sikkerhed og komfort. Blandt andet er stoffet i den nye kampuniform lavet i brandhæmmende materiale, der er påmonteret knæbeskyttere i bukserne, og så er der stretch bagpå bukserne, så soldaterne bedre kan gå i knælende position.

”Der er taget hensyn til nyere behov hos soldaterne. For eksempel er der ikke knapper foran på jakken, som kan trykke mod brystet, når soldaterne har TYR på,” siger Carsten Cederbye, der er projektleder på anskaffelsen af NCU hos FMI.

Han uddyber, at tankegangen om at designe et uniformssystem blandt andet kommer til udtryk ved, at der er nem adgang til alle lommer i uniformen, selvom soldaterne har al udrustning på. Det gælder også, når soldaterne har yderligere lag på – eksempelvis regntøj.

Nordisk samarbejde

Nordic Combat Uniform er et fælles projekt mellem Danmark, Finland, Norge og Sverige. Det er det første store projekt i NORDEFECO, der er et nordiske forsvarssamarbejde mellem de fire lande samt Island.

Alle fire lande får samme design, men hvert land beholder eget sløringsmønster. Det vil sige, at

Danmarks uniformer vil blive i den velkendte sløring MTS, mens undertøj, t-shirts og andet inderbeklædning bliver ens i de fire nordiske lande.

Ifølge FMI er rækkefølgen for implementeringen først Finland, så Danmark og dernæst Sverige og Norge. Hvordan og hvornår systemet præcist bliver skudt i gang i Danmark, kan FMI ikke sige noget om, men:

”Vi omklæder ingen, før vi har det hele. Alle får det hele udleveret på én gang. Vi ved ikke, om for eksempel alle kampjakker bliver leveret først, og så må vi vente på resten,” siger Kasper Riis og fortsætter:

”Vi kan sige så meget, at det ikke skal foregå som det gjorde med de nuværende uniformer tilbage i 2011 og 2012, hvor vi først blev færdige med Hjemmeværnet i 2018. Vi forventer at have omklædt alle på to til tre år. Det skal gøres hurtigst muligt – både for produktionen og for soldaternes skyld,” siger Kasper Riis.

Det nye uniformssystem indeholder under-, mellem- og yderbeklædning. Det betyder, at hovedbeklædning, handsker og støvler ikke er med i denne anskaffelse. NCU skal med tiden bredes ud til hele Forsvaret samt Beredskabsstyrelsen, hvor uniformen bliver blå.

➔ Hvad indeholder det nye system

Standard udlevering til alle

- Underbukser
- T-shirt
- Sports-BH
- Langt mesh-uldundertøj (mellembeklædning, let)
- Mellembeklædning, mellem
- Kampskjorte, let
- Kampjakke, let
- Kampbukser, let
- Kampskjorte, svær
- Kampjakke, svær
- Kambukser, svær
- Vinterovertræksjakke
- Vinterovertræksbukser
- Regnjakke
- Regnbukser

”Cold add on”-sæt til ekstreme kuldeforhold

- Ekstra varm uldtrøje
- Ekstra varm vinterjakke
- Ekstra varme vinterbukser
- Overtræksjakke i vintersløring
- Overtræksbukser i vintersløring

KILDE: FORSVARSMINISTERIETS MATERIEL- OG INDKØBSSTYRELSE (FMI).

Fire år:

Nu er baderummet på anlægget Kalbyris endeligt renoveret

Det har taget alt for længe at få rettet op på uhumske badeforhold, men nu kan soldaterne ved anlægget Kalbyris endelig gå i bad i nye og rene omgivelser.

Af Marie Nissen.

Der skulle gå fire år, før soldaterne ved Kalbyris-anlægget i Næstved fik et nyt baderum.

Bestyrelsesmedlem i HKKF Henrik Holm klagede for første gang over uhumske forhold til Fagligt Forsvar i december 2018. Soldaternes badeanlæg var gammelt og slidt, og gulvet var grønt af algevækst.

”Det var umuligt for rengøringspersonalet at gøre rent. På det tidspunkt havde ISS overtaget, og Forsvaret tog det som om, at det var ISS’ skyld. Så på et tidspunkt sendte de tre eller fire fra ISS ud på overarbejde for at gøre badeanstalten rent. De var her i måske 14 timer,” fortæller Henrik Holm.

Problemet var bare, at ekstra rengøring ikke kunne rette op på de faldefærdige faciliteter. Henrik Holm blev derfor ved med at presse på, og til sidst besluttede Forsvarsministeriets Ejendomsstyrelsen, at baderummet skulle renoveres.

Det har taget for lang tid

Henrik Holm klagede i december 2018, og nu står baderummet færdigt i 2022. Ifølge ham har det været for længe tid undervejs:

”Der var en lang periode, hvor der ikke skete noget. På et tidspunkt fik jeg en mail, hvor der stod, at projektet ville blive stoppet på grund af økonomi. Det sendte jeg til Arbejdstilsynet, for

Bøjler til skabene og bænke kom som noget af det sidste i 2022.

Der er også blevet opført nye toiletter i badeanstalten.

Fotos: Henrik Holm

Det havde været noget nemmere, hvis ledelsen havde lyttet og taget ansvar i forhold til arbejdsmiljøloven.

HENRIK HOLM, KORPORAL OG BESTYRELSES MEDLEM I HKKF.

der står i loven, at økonomi ikke må være en hindring i arbejdsmiljøforhold”.

Henrik Holm fortæller, at byggeriet efterfølgende fortsatte, men at ”det er blevet rasende dyrt”. Ifølge ham er det ikke blevet gjort ordentligt fra begyndelsen, og der har blandt andet været flere forskellige byggeledere på projektet. Det har alt sammen trukket byggeprojektet ud.

Soldaterne kan nu tørre deres udrustning i et nytableret tørrerum.

Og de slipper for at gå i bad i gamle og slidte faciliteter.

Mens badeanstalten blev renoveret indvendigt, fandt Arbejdstilsynet andre problemer udenfor. En revne i betonen og fliser, der lå skævt, kostede et straks-påbud og en efterfølgende bøde på omkring 75.000 kroner.

”Det er først her i år, vi har fået de sidste ting, såsom bøjler til skabene, så vi kunne hænge ting op, og bænke, så man kan sætte sig ned,” siger Henrik Holm.

Hvad tænker du om, at det skulle i Fagligt Forsvar før der blev taget hånd om problemet?

”Jeg synes, det er ærgerligt, fordi det havde været noget nemmere, hvis ledelsen havde lyttet og taget ansvar i forhold til arbejdsmiljøloven. Det bør ikke være mig som bruger, der skal sikre, at tingene ændrer sig,” siger Henrik Holm.

Fagligt Forsvar har gentagende gange forsøgt at få fat i Forsvarsministeriets Ejendomsstyrelsen, men de er ikke vendt tilbage på vores henvendelser. Vi ville gerne have spurgt dem, hvorfor det har taget fire år at give soldaterne et nyt baderum.

Q&A

Hvad gør HKKF for at sikre et bedre arbejdsmiljø for soldaterne?

Der er løbende sager om dårligt arbejdsmiljø i Forsvaret, men hvilke muligheder har HKKF, når de hører om problemerne?

Af Marie Nissen.

KKF har i foråret været på en række arbejdsmiljøbesøg på landets kaserner.

Besøgene har vist overtrædelser af reglerne om hviletid og fridøgn, dårligt psykisk arbejdsmiljø og en bygning, der indeholder så meget skimmelsvamp, at der kommer dyr og vand ud af væggene.

Fagligt Forsvar har taget en snak med HKKF's næstformand, Kurt Brantner, om problemerne.

Hvad gør HKKF i sager om dårligt arbejdsmiljø?

Vi tager på arbejdsmiljøbesøg og rapporterer det, vi ser og hører. Det overleverer vi til en repræsentant på arbejdspladsen, som så skal gå til ledelsen med det. Vi gør så ikke mere, før de kontakter os igen og beder om yderligere hjælp. Hvis vi intet hører, så kontakter vi dem efter et år. Det er dem, der skal kontakte os, ellers springer vi nogle led over. Vi vil gerne have, at arbejdsmiljøorganisationen selv arbejder og selv tager stilling til, hvornår det er for grelt.

Hvilke type arbejdsmiljøproblemer ser I oftest?

Hvis man skal generalisere, er det bygningsvedligeholdelse. Den generelle standard er ringe. Der er selvfølgelig nogle tjenestesteder, hvor det spiller, fordi der er nye faciliteter, men der er andre steder, hvor det står rigtig skidt til.

Hvad skal der til for, at sådanne problemer bliver løst?

Det korte svar er penge, men det gør næsten ondt at sige, fordi der står i arbejdsmiljøloven, at penge ikke må være en hindring. Påbud fra Arbejdstilsynet plejer at få Forsvaret ud af busken, men det er Forsvarsministeriets Ejendomsstyrelse, der har det endelige ansvar. Det har de ikke levet godt nok op til. Vi har steder, man ikke bør arbejde, som man har kendt til i seks, syv og otte år.

Gør I nok som fagforening?

Hvis vi oplever, at tingene ikke bliver håndteret, så hopper vi gerne nogle trin over, men det er arbejdspladsen, der skal forsøge at løse det, og som kan løse det. Det er et arbejdsgiveranslgende. Men der er da nogle steder, hvor jeg har lyst til at anmelde det til Arbejdstilsynet selv. Der er steder, hvor vi har været på besøg tre gange, og hvor der stadig ikke er sket noget.

Er I synlige nok for medlemmerne?

Vi er lige præcis så synlige, som de gerne vil have. Ringer de, så kommer vi, ringer de ikke, så kommer vi ikke. Vi vil rigtig gerne komme og hjælpe. Og vi er ikke bange for at gå i kødet på arbejdsgiverne.

Jeg er ikke så god til at være steder, hvor der er mange mennesker, så der har jeg altid ham med.

RICO CHARIS MADSEN

Rico Charis Madsen mener, at flere veteraner bør få muligheden for at have en hund, for han ved, at det virker.

En servicehund har halveret Ricos medicinforbrug

PTSD-ramte Rico Charis Madsens liv ændrede sig, da han modtog servicehunden Mico. Hunden er med ham overalt, og den kan mærke, når der er et mareridt eller panikanfald på vej.

Af Marie Nissen.

Rico Charis Madsen har levet isoleret i en stor del af sit voksne liv. Men det ændrede sig for seks år siden, da han fik servicehunden Mico.

”Uden ham ville jeg være væsentlig mere ensom. Der har været mange ting, jeg ikke har kunnet, så jeg havde nok stadig siddet her og kigget ud ad vinduet,” siger han.

Han var udsendt første gang som 19-årig til Kroatien i 1994. I dag er han diagnosticeret med svær PTSD. Han bad om hjælp med det samme, da han kom hjem, men der skulle gå ni år, før han i 2003 fik konstateret og anerkendt sin PTSD.

”Jeg havde det ikke særlig godt, da jeg kom hjem efter første udsendelse. Når jeg havde det dårligt, gik jeg ud og købte en sixpack med øl. Efter at have drukket dem, så kunne jeg sove,” fortæller den 49-årige veteran.

Men han blev i Forsvaret, fordi det kunne han finde ud af. Det var nemmere for ham at være udsendt end at være herhjemme, for i Forsvaret kunne han tage en form for maske på.

Foto: Marie Nissen

Før Rico Charis Madsen fik sin servicehund, var han meget isoleret. Han kunne gå flere dage uden at spise, fordi han ikke havde kræfter til at handle.

Mico er altid med

Rico Charis Madsen fik den sorte labrador Mico gennem et projekt på Svanemøllen Kaserne. De var fem veteraner, der hver fik en hundehvalp, og som en del af projektet skulle de tre gange om ugen til træning med hundene.

”Jeg var så dum at tro, at det var hunden, der skulle til træning, men det var mig. Det var sundt for mig, for der skulle jeg lære at tøjle nogle følelser og mit temperament. Hvis først jeg bliver sur,

➔ Forskningsprojekt "Animal Contact"

- Projektet undersøger effekten af servicehunde hos veteraner med PTSD. Formålet er at undersøge, hvordan man kan anvende servicehunde som supplement til eksisterende behandling.
- Forskerne søger veteraner, der ønsker at deltage i projektet, som løber frem til udgangen af 2022. Både veteraner med og uden servicehund kan deltage.
- Kunne du tænke dig at deltage eller høre mere, kan du finde yderligere information på Veterancentrets hjemmeside: www.urlen.dk/pih
- Du kan også kontakte seniorforsker Karen Thodberg på e-mail: karen.thodberg@anis.au.dk eller telefon: 93 52 26 04.
- Forskningsprojektet er finansieret af TrykFonden.

så går Mico væk. Bagefter får jeg dårlig samvittighed, og så går det op for mig, at jeg er nødt til at lave noget om. På den måde er han god til at bremse mig,” fortæller Rico Charis Madsen.

Mico hjælper ham med stort set alt. Han er med, når Rico Charis Madsen skal ud at handle eller hen til kommunen, når han skal tage offentlige transportmidler eller til sociale arrangementer.

”Jeg er ikke så god til at være steder, hvor der er mange ➔

mennesker, så der har jeg ham altid med. Han afleder min opmærksomhed. Han kan mærke på mig, hvis jeg bliver presset, så søger han min opmærksomhed,” fortæller han.

Faktisk hjælper Mico ham så meget, at han har mere end halveret sit forbrug af angstdæmpende medicin. Sovepiller er han stort set holdt op med.

”Han vækker mig om natten, når jeg har mareridt. Det er rigtig godt, for så kan jeg lige sætte mig ind i stuen, ryge en cigaret og lige falde ned. Bagefter kan jeg gå i seng igen. Før i tiden kom jeg så langt ud i mareridtet, at jeg vågnede med hjertebanken, jeg kunne ikke få luft, og tårerne trillede. Jeg ville ikke kunne sove mere den nat, så han har reddet meget nattesøvn for mig,” siger Rico Charis Madsen.

Servicehunde hjælper

Der er ingen tvivl om, at Rico Charis Madsen har stor gavn af at have en servicehund. Og præcis hvad, servicehunde gør ved veteraner med PTSD, er forskere fra Aarhus Universitet i gang med at undersøge i et nyt forskningsprojekt i samarbejde med Veterancentret.

”Det er en del af et større projekt, hvor vi forsøger at blive klogere på, hvordan dyr påvirker os. Man bruger efterhånden dyr mere og mere som terapeutisk hjælpemiddel både med besøghunde på plejehjem, servicehunde og terapihunde,” siger Karen Thodberg, der er seniorforsker ved universitetet.

Hun fortæller, at der gennem årene er blevet lavet undersøgelser af, hvordan dyr påvirker mennesker psykisk. Men studierne er af svingende kvalitet, og de er meget små. Derudover er der ikke mange, som har undersøgt, hvordan dyrene påvirker mennesker på

Mico kan mærke på mig, når jeg har en dårlig dag.

RICO CHARIS MADSEN

Foto: Marie Nissen

Servicehunden Mico er altid med, når Rico Charis Madsen skal ud. Når hunden får sin orange vest på, så ved den, at den er på arbejde.

fysiologiske mål. Og det er netop det, som forskningsprojektet skal undersøge.

”Alt, man læser i undersøgelser, peger på, at servicehunde hjælper. De gør ens hverdag nemmere, man kommer ud blandt mennesker, og man sover bedre. Det vil vi gerne gå i dybden med. Vi vil gerne blive klogere på spillet mellem veteraner og servicehunde, og om deres aktivitet påvirker hinanden.

For eksempel om hunden også vågner om natten, hvis dens ejer enten vågner eller har mareridt,” forklarer seniorforskeren.

Da Fagligt Forsvar talte med Karen Thodberg havde de haft fire veteraner gennem projektet, men de søger løbende flere deltagere – også veteraner, der ikke har en servicehund. Forskerne måler veteranernes stresshormoner ved hjælp af spytprøver, og deres

Alt peger på, at servicehunde hjælper. De gør ens hverdag nemmere.

KAREN THODBERG, SENIORFORSKER
VED AARHUS UNIVERSITET

aktivitetsniveau og søvnkvalitet via en slags avanceret skridttæller.

Kan mærke angstanfald

Det er svært for Rico Charis Madsen at svare på, hvad det præcist er, som Mico kan, men den sorte labrador kan på en måde læse ham og hans følelser.

”Han kan mærke på mig, når jeg har en dårlig dag. Så er han ikke længere væk fra mig en halvanden meter. Jeg må ikke engang lukke døren, når jeg skal på toilettet, så piber eller gør han. Når jeg har en god dag, lusker han bare lidt rundt og hygger sig,” siger han.

Rico Charis Madsen fortæller, at Mico også kan føle, når han får et angstanfald, længe før han selv ved det:

”Han springer op ad mig, huler og slikker på mig. Fem eller 10 minutter efter begynder jeg at ryste. Han bliver hos mig og hænger med sin overkrop over mig med sit hoved oppe ved mit. Han snakker og slikker på mig for at prøve at få mig ud af det”.

På den måde har Rico Charis Madsen lært, at når Mico reagerer, skal han sætte sig i sofaen og få ro på.

Generelt har Mico ændret hans liv. Rico Charis Madsen har stadig dårlige dage, men han er blevet bedre til at leve og håndtere dem. Det havde han ikke kunnet uden hjælp fra hans servicehund, hvilket også er grunden til, at han frygter den dag, hvor han ikke længere har Mico.

Foto: Marie Nissen

En hverdag med PTSD

Hvordan håndterer man en hverdag med PTSD? Det har Fagligt Forsvar talt med to veteraner om.

Af Marie Nissen.

Heine Glud Stefansen

48 år, var udsendt til Kroatien til 1994, fik konstateret PTSD i 2001

I hvilke situationer mærker du din PTSD mest?

Jeg mærker det mest, hvis jeg er i en presset situation. Det kan være, hvis jeg sover dårligt om natten, eller hvis jeg er ude et sted, hvor der er mange mennesker, og jeg ikke har overblikket.

Du har en hund. Hvordan hjælper hun dig?

Freja kan mærke, hvis jeg har det skidt. Så hopper hun op til mig og holder om mig med sine poter. Det giver mig en tryghed. I stuen kan jeg godt sidde med ryggen til døren, fordi jeg ved, at der ikke kommer nogen ind til mig, uden at Freja gør mig opmærksom på det.

Har PTSD'en lært dig noget om dig selv, du ikke vidste i forvejen?

Den giver mig indblik i andre menneskers behov og problemstillinger. Jeg tror, at jeg er blevet mere empatisk. PTSD er det værste, der er sket for mig, men også det bedste. Det har gjort mig til den, jeg er – på godt og ondt. De tanker skal man finde frem på de dårlige dage.

Foto: Privat

Martin Lorentsen

55 år, har haft fem udsendelser, fik konstateret PTSD i 2015

I hvilke situationer mærker du din PTSD mest?

Når der er mange mennesker og meget uro omkring mig. Jeg op søger ikke store indkøbscentre i myldretid, gågade og store forsamlinger. Corona var rigtig skidt for samfundet, men det har været godt for mit vedkommende. Da samfundet lukkede ned, blomstrede jeg op.

Hvordan har det hjulpet dig?

Afstandskravet i butikkerne har været en kæmpe hjælp, fordi folk ikke står oppe i nakken af en. Folk er stadig gode til at holde afstand, og det betyder, at jeg kommer meget mere ud. Jeg er begyndt selv at kunne handle om morgenen.

Hvilken type redskaber bruger du i hverdagen?

Veteranenheten ved Skejby Sygehus har lært mig at lægge en plan for dagen og have en fast struktur. Derudover har jeg kontakt til en veterankoordinator i Viborg, der har været en kæmpe hjælp. Han har både ringet til mig, gået ture med mig og hjulpet mig så meget, at jeg snart skal til møde med en jobkonsulent med henblik på nogle timers arbejde efter påske.

DIPLOMATIET, DER REDDEDE OS FRA ATOMKRIG

Under Den Kolde Krig overskyggede frygten for atomkrig alt. Nu taler man om en ny kold krig. Men der er væsentlige forskelle. Her kan du læse om nogle af de vigtigste punkter under den 40 år lange krise.

Af Elisabeth Hamerik Schwarz.

Selvom det er mere end 30 år siden, at berlinerne bankede hul i muren og trak jerntæppet, der adskilte Vesteuropa fra Østeuropa, ned, fik Ruslands invasion af Ukraine i februar 2022 eksperter til at tale om en ny kold krig.

Men selvom der er fællestræk, er konflikten en anden, siger historiker Poul Villaume, der forsker i Den Kolde Krig og er professor emeritus på Saxo-instituttet ved Københavns Universitet.

”Den Kolde Krig var en ideologisk kamp om, hvilket samfundssystem der var bedst. Det gjorde den ekstra farlig, fordi det lå underforstået, at det ene system skulle vinde over det andet,” forklarer han og fortsætter:

”Man indså heldigvis til sidst, at man i praksis måtte vise, hvilket system der var bedst frem for at udkæmpe en krig med atomvåben om det”.

For hverken amerikanerne eller

Berlinmuren ses fortsat som et symbol på Den Kolde Krigs splittelse af Europa.

Det amerikanske pansret køretøj (M-561 Gama Goat) fra Vietnamkrigen.

Foto: iStock

russerne endte med at trykke på atomknappen, selvom det kom rigtig tæt på, og da det aldrig kom til et egentligt angreb, fik konflikten tilnavnet Den Kolde Krig.

Koreakrigen fik USA til at opruste

Kommunistiske Sovjetunionen var afgørende for at slå Hitler tilbage under Anden Verdenskrig, hvorfor de allierede vendte det blinde øje til de mange forbrydelser, som Stalin havde begået mod sit folk. Efter krigens afslutning delte man derfor Tyskland mellem Sovjetunionen og de allierede. Men kommunistangsten i Vesten steg i takt med, at flere lande i øst valgte kommunistiske styre, og da kommunisterne kuppede sig til magten i Tjekkoslaviet i 1948, sendte det chokbølger gennem Europa.

”Man blev alvorligt bange for, at russerne nu ville komme,” siger Poul Villaume og fortsætter:

”I 1949 oprettes NATO, og Kina bliver kommunistisk. Da Nordkorea går ind i Sydkorea i 1950, og USA griber ind på Sydkoreas side og invaderer Nordkorea, føler Kina sig truet og intervernerer på Nordkoreas side. Og så opruster USA konventionelt og atomart, også med brintbomber, for at fastholde en massiv militær overmagt i forhold til Sovjetblokken”.

Og så begyndte spillet om magt og ideologi.

I 1951 opretter USA Thulebasen på Grønland, og i 1955 indgår kommunistiske lande i Øst- og Central-europa Warszawapagten, som et

modspil til NATO. Som et skakspil kom begge sider med modtræk, og Den Kolde Krig blev et farligt eksempel på, hvordan misforståelser kan føre til kæmpe kriser.

I 1962 gik det næsten galt

Mens jerntæppet rullede ned over Østeuropa, og Berlinmuren blev bygget i 1961, placerede USA atommissiler i Italien og Tyrkiet. Det provokerede Sovjetunionen, og da Cuba i 1959 med Fidel Castro i spidsen blev kommunistisk og ønskede sig fri fra USA's dominans, så Sovjet sit snit til at prøve at lave en base der. Men da de i 1962 sendte missilbærende fragtskibe mod Cuba, var det ved at gå helt galt.

”Cubakrisen i 1962 blev et *wake up call*. Amerikanske præsident Kennedy krævede, at skibene vendte om, for ellers ville USA angribe. Var det sket, var Tredje Verdenskrig brudt ud,” siger Poul Villaume og fortsætter:

”Heldigvis havde man oprettet hemmelige *bagkanaler* på topplan, så aktører på hver side kunne komme i kontakt og undgå misforståelser”.

Krigsforbrydelser for åben skærm

Men trods bagkanalerne begik USA en alvorlig fejl ved at gå ind i Vietnamkrigen – igen grundet kommunistangst.

”Det forårsagede en enorm anti-amerikanisme og krigsmodstand – også i USA – for det var første krig, der blev filmet til tv, så alle så,

➔ Læs mere

Den Kolde Krig strakte sig over 40 år, og det er langt fra alt, vi har kunnet få plads til i denne artikel. Har du lyst til at dykke ned i den komplekse konflikt kan du læse meget mere på historienet.dk og faktalink.dk

hvordan USA tæppebombede med blandt andet napalm,” siger Poul Villaume.

”58.000 amerikanske soldater og to-tre millioner vietnamesere blev dræbt. Der blev begået krigsforbrydelser på begge sider for åben skærm, som ingen nogensinde blev stillet til ansvar for,” fortæller han.

I de kommende år begik begge sider mange fejl. Selvom man indgik en række aftaler, der skulle undgå, at Den Kolde Krig blev varm, oprustede USA og Sovjet alligevel med nye avancerede atommissiler i Europa.

Heldigvis var der sket en bevægelse blandt europæerne, der var trætte af frygten for atomkrig. Og da Gorbatsjov i Sovjet og Reagan i USA kom til magten og fik et godt forhold, prikkede det hul i jerntæppet, som førte til, at berlinerne en novemberaften i 1989 kunne banke hul i Berlinmuren og afslutte den årtier lange konflikt.

”Så nej, der er ikke en ny kold krig på vej, for Putin er ikke ved at indføre kommunisme,” siger Poul Villaume og fortsætter:

”Men det betyder ikke, at konflikten ikke er farlig. USA og Rusland har opsagt flere gamle våbenkontrolaftaler. Nye, højteknologiske våben udvikles nu uden for kontrol. Som jeg ser det, kan Ukraine krigen heller ikke løses militært, der skal diplomati til. Så vi må håbe, at der stadig er hemmelige kontakter på topplan. Vi har jo set, hvad misforståelser kan føre til”.

Flere faglærte hos CIS:

Digitaliseringen i Forsvaret er kun lige begyndt

Soldaterne hos Føringsstøtteregimentets CIS-enhed arbejder med alt fra opsætning af computere til vedligeholdelse af højteknologiske netværk til øvelser. Opgaverne er kun blevet flere i takt med en øget digitalisering.

Af Marie Nissen.

Foto: Privat

Communication and Information System (CIS) holder til hos Føringsstøtteregimentet ved Ryes Kaserne.

Hos Føringsstøtteregimentet består hverdagen for mange af soldaterne i lige så høj grad af kabler og computere som af pansrede køretøjer og fyldte magasiner.

Regimentet, der holder til på Ryes Kaserne, er en mere højteknologisk del af Forsvaret. Deres fokus ligger blandt andet på at uddanne soldater til at løse opgaver

med it-infrastruktur og kommunikationssystemer under feltmæssige forhold.

En af dem, der har sin daglige gang hos Føringsstøtteregimentet, er Martin Gregersen. Han begyndte sin karriere hos Forsvaret i Haderslev, men rykkede hurtigt videre til Fredericia.

”Jeg vil gerne arbejde i Forsvaret resten af mit liv, og jeg ønsker et arbejde, hvor dagene ikke er ens. Jeg har altid godt kunnet lide at arbejde med computere, og jeg vil gerne specialisere mig i noget,” siger den 27-årige OKS-1.

Fra ufaglært til faglært

På nuværende tidspunkt arbejder Martin Gregersen som CIS-mand hos 2. CIS-kompagni. CIS er forkortelsen for Communication and Information System.

”Det er et meget alsidigt arbejde. Vi laver alt fodarbejdet, så der kan oprettes en forbindelse, så folk kan komme på computere og arbejde,” siger Martin Gregersen.

Som CIS-mand skal han trække kabler, opsætte computere, printere og lignende. Hans opgave er at danne et kontormiljø i felten til staben, der skal arbejde med det.

Efter sommerferien er det meningen, at Martin Gregersen skal videreuddanne sig til it-supporter. Han kommer til at veksle mellem skole i Vejle og praktik hos Føringsstøtteregimentet. Uddannelsen tager mellem to og tre år, og

Foto: Privat

CIS-enheden træner med kommunikationsudstyr og satellit en frostkold morgen.

efterfølgende kan han kalde sig faglært.

Netværk til missioner

Foruden CIS-mænd og it-supportere er der også soldater ansat i endnu mere tekniske stillinger. En af dem er Charlie Sølyst Hansen. Han er uddannet it-tekniker med speciale i infrastruktur, og hans arbejde består i at vedligeholde de netværk og it-systemer, som de bruger i kompagniet.

”Vi har et netværk til tjenestebrug, hvor vi kan spejle de hemmelige netværk, vi bruger på missioner. Det er lettere at uddanne på et ikke skarpt miljø, fordi der ikke er den samme konsekvens, hvis vi bliver kompromitteret,” fortæller han.

Foto: Privat

Der kommer kun større krav på kamppladsen i forhold til, at vi kan levere skarpe eller simulerede netværk.

CHARLIE SØLYST HANSEN,
IT-TEKNIKER.

På det simulerede netværk kan soldaterne træne krigssituationer, der fremstiller virkeligheden én til én. Her kan man oprette forskellige fjendeindspil, som soldaterne skal reagere ud fra.

Charlie Sølyst Hansen fortæller blandt andet, at han og kollegaerne er med til at facilitere og drifte netværket, der bliver brugt til den store tilbagevendende øvelse Night Hawk. Her samles tusindvis af soldater fra forskellige lande og enheder til én samlet øvelse.

Sådan øvelser stille store krav til kompagniet, og det kræver flere ugers forberedelse.

Udsendelser med CIS

Både Charlie Sølyst Hansen og Martin Gregersen har været udsendt flere gange i regi af CIS. Sidstnævnte har været udsendt to

Soldaterne fra CIS er først og fremmest soldater, så skydefærdighederne skal holdes ved lige.

Charlie Sølyst Hansen har arbejdet med krævede it-programmer under uddannelsen til it-tekniker.

gange som CIS-mand, blandt andet til Afghanistan i 2019.

”Det var en rigtig god tur. Vores rolle var at udskifte de kabler, der var forfaldet på grund af varme og slitage, og vi skulle skabe forbindelse til satellit- og kommunikationsudstyr. Vi skulle blandt andet skabe en radioforbindelse til en antenne, som vi skulle have op på en bygning,” fortæller han.

Når en CIS-enhed udsender soldater, består gruppen af en CIS-mand, en it-supporter og en CIS-fører. Charlie Sølyst Hansen har været udsendt som it-supporter tre gange til henholdsvis Afghanistan, Tyrkiet og Kuwait.

”Ofte kommer vi ned til noget, der allerede er etableret, som vi så skal drifte. Som it-supporter tager man sig af de opgaver, der kræver

Vi har altid haft noget at se til, og de sidste tre år har vi fået flere opgaver ind.

MARTIN GREGERSEN, CIS-MAND.

et mere teknisk niveau end en CIS-mand,” siger han.

Større behov i fremtiden

Føringsstøtteregimentet er altid med, når Forsvaret udsender soldater og enheder. Både Charlie Sølyst Hansen og Martin Gregersen er overbeviste om, at der kun bliver et større behov for CIS-folket i fremtiden.

”Vi har altid haft noget at se til, og de sidste tre år har vi fået flere opgaver ind. Opmærksomheden på digitalisering bliver hele tiden større, og jeg er sikker på, at digitaliseringen i Forsvaret kun lige er begyndt,” siger Martin Gregersen.

Det er Charlie Sølyst Hansen enig i.

”Der kommer kun større krav på kamppladsen i forhold til, at vi kan levere skarpe eller simulerede netværk, så staben kan træne,” siger han og fortæller, at der foruden flere opgaver, også er kommet flere faglærte til:

”For 10-15 år siden var der kun en håndfuld hos Føringsstøtteregimentet, som var faguddannet. Den andel er eksploderet. I min enhed har omkring halvdelen af konstabelgruppen et svendebrev inden for it eller er på vej til at få det”.

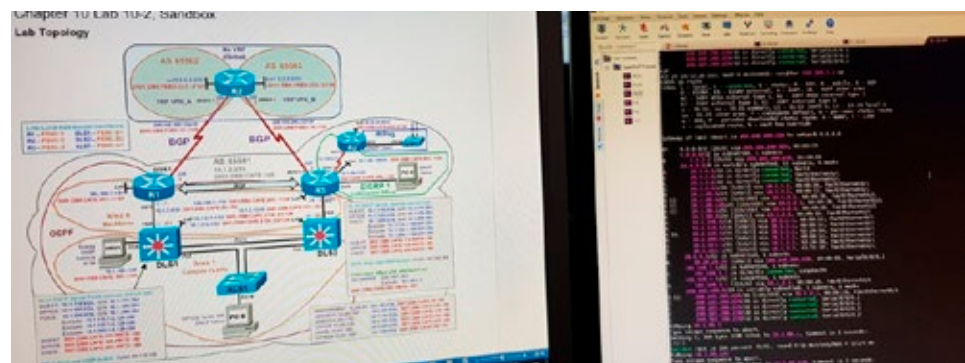

Foto: Privat

➔ Få hjælp fra HKKF

Du kan kontakte HKKF's arbejdsskadeteam på telefon 33 93 65 22 fra mandag til torsdag mellem klokken 10 og 15 eller på e-mail: arbejdsskade@hkkf.dk.

SÅDAN FÅR DU HJÆLP, HVIS DU FÅR EN ARBEJDSKADE

Som medlem af HKKF kan du få hjælp af HKKF's arbejdsskadeteam, hvis du får en arbejdsskade.

Arbejdsskadeteamet sidder klar til at lytte og hjælpe dig med at behandle din sag og vurdere dine muligheder.

Hvad er en arbejdsskade?

En arbejdsskade er betegnet som enten en arbejdsulykke eller en erhvervssygdom, som er opstået i relation til dit arbejde. Det kan både være en fysisk eller psykisk skade, som er sket under tjeneste eller over længere tid.

Arbejdsulykke

Din arbejdsgiver er forpligtet til at anmelde din arbejdsulykke til forsikringsselskabet. Du kan som regel få hjælp af din arbejdsmiljørepræsentant med at beskrive ulykken, så den stemmer overens med din og dine vidners oplevelse.

Erhvervssygdom

Hvis der er tale om en erhvervssygdom, er det din læge, der er forpligtet til at anmelde din sygdom til Arbejdsmarkedets Erhvervs sikring (AES).

Hvis hverken din arbejdsgiver eller læge anmelder sagen, er det vigtigt, at du selv gør det – og altid inden for et år.

➔ Gode råd

- Søg læge eller skadestue med det samme, hvis du føler dig syg eller har gener som følge af dit arbejde.
- Sørg for at få beskrevet og anmeldt din arbejdsskade hurtigst muligt og så detaljeret som muligt.

➔ Erstatningsformer

Du har forskellige erstatningsmuligheder i forbindelse med din arbejdsskade. Du kan få erstatning i forbindelse med varige mén, behandlingsudgifter og tab af erhvervsevne. Dine pårørende kan få erstatning i relation til dødsfald.

Har du styr på 11-timersreglen?

Ved du, hvilke regler der gælder for dig, når du er ansat under HKKF's overenskomst? I Det Faglige Hjørne zoomer vi ind på Statens arbejdstidsaftale, arbejdsmiljøloven og alle de andre aftaler, der sikrer dine rettigheder.

11-timers-regel og hvileperiode

Formålet med 11-timersreglen er at sikre, at ingen som følge af træthed eller udmattelse udgør en fare for sig selv eller kollegaerne.

11-timersreglen sikrer, at du får den nødvendige daglige hvileperiode. Arbejdsgiveren skal således planlægge, at du altid får minimum 11 timers *sammenhængende* hvile inden for en periode på 24 timer. Perioden på 24 timer begynder, når du møder på arbejde.

Møder du eksempelvis klokken 8.00, kan du arbejde frem til klokken 21.00. Den daglige hvileperiode er således fra klokken 21.00 indtil næste morgen klokken 8.00 – i alt 11 timer. Vær opmærksom på, at du også har krav på et fridøgn hvert syvende døgn.

Det er muligt at nedsætte den daglige hvileperioden fra 11 til otte timer, men det *skal* aftales, inden man gør det.

➔ Det faglige hjørne

Har du spørgsmål om 11-timersreglen eller andre retningslinjer, så kontakt HKKF's faglige team på telefon 33 43 21 78 eller e-mail: fagligtteam@hkkf.dk

Slagmarken

af Niels Thomsen

Forsvaret tilføres store summer de kommende år.
Bruger man ikke pengene klogt,
vil det få negative konsekvenser for Forsvarets udvikling.